

Maite Vilalta: «La universitat ha de prendre partit»

La vicerectora de la UB diu que «si tens coneixement sobre un tema, tens l'obligació de transmetre'l»

La situació política que viu el país i la necessitat d'aprofundir en el fons de totes les cares del conflicte és el que ha dut la Universitat de Barcelona (<http://www.ub.edu>) a organitzar el cicle de debats *Catalunya i Espanya* (<https://www.catorze.cat/noticia/10995/catalunya/espanya/debat>), una proposta i, sobretot, una aposta pel coneixement i la reflexió. A l'edifici històric de la universitat m'hi espera la Dra. Maite Vilalta, vicerectora d'Igualtat i Acció Social, per parlar de les circumstàncies de l'actualitat, del paper de la formació en la nostra vida i de com s'implica la universitat amb la ciutadania.

Foto: Catorze

Què va portar a la UB a plantejar aquest cicle de debats?

Ens va semblar que havíem de tractar amb rigor acadèmic tots els temes que són a fora, al carrer: aspectes jurídics, econòmics, de la qualitat democràtica... Els fets de la tardor de 2017 i la situació actual són el que ens va portar a fer aquest cicle, han provocat un fort debat en el si de la nostra comunitat.

Com en totes les altres.

Sí, perquè la societat és plural. La pregunta que més ens plantejàvem era què ha de fer la universitat davant d'un conflicte com aquest. No volíem mirar cap a una altra banda. El coneixement, i la nostra manera de fer, i la nostra metodologia són el nostre bé més preuat; el contrast de diferents maneres de veure una realitat. Si som capaços de debatre en la nostra comunitat ho hem de posar al servei del país. S'ha de debatre, sempre amb respecte. Hem consensuat uns temes, i aquest consens ja és un primer pas. La universitat no té sentit sense la societat a la qual es deu, era evident que havíem de fer-hi alguna cosa. I a més de reflexionar junts volem que quedi per escrit i que es pugui revisar, no ho sé, d'aquí a 20 anys.

El debat és obert al públic, es retransmet i es pot consultar posteriorment, però com s'aconsegueix que surti de les parets de la universitat? La percepció és que al carrer totes les opinions són apassionades i potser fer-les baixar a terra és el que cal.

La subjectivitat sempre hi és, en qualsevol recerca, però el que hem procurat és que les persones que participen en el debat tinguin per objecte d'estudi el tema sobre què debaten. Volem oferir a la ciutadania elements de reflexió perquè després en tregui les seves conclusions. Un dels problemes és la polarització de la qüestió, s'han amplificat els discursos que es troben als extrems i ens falten elements per a discernir què hi ha de veritat a qualsevol de les posicions.

És una mala època per a la veritat.

Sí, i els mitjans teniu una feina molt important a fer al respecte. Nosaltres des de les aules, des del paranímf, podem explicar, però la manera com es transmet això també és molt important. S'hauria de posar la ciutadania i el coneixement per davant, més que els focs d'encenalls.

Els ciutadans ens aboquem molt fàcilment al que creiem i ens costa assumir la crítica, i a la gent que s'hi atreueix o que gosa posar en dubte segons què els llancem a les feres.

Sí, i això no està bé. Es pot dialogar, inclús des de les posicions més oposades, es pot discrepar i criticar, però sempre des del respecte per l'opinió de l'altre. També és cert que dins aquesta complexitat de què parlem potser no hi ha una veritat, sinó moltes, i es tracta de buscar consensos i saber negociar. Crec que l'única manera de sortir d'un conflicte d'aquesta mena és parlant, entenent les raons de l'altre. Penso en els casos del Quebec i d'Escòcia, en què des de posicions molt diferents s'ha sabut entendre les raons d'uns i d'altres, i si ha convingut s'ha canviat el marc legal.

En la situació actual, es pot arribar a acords?

És l'única manera d'avançar. Les metodologies que fem servir en recerca són això: agafar el relleu del que ha fet un altre i introduir-hi elements nous, i consensuar dins la comunitat què és vàlid. Tampoc podem ser il·lusos i pensar que aquest mètode es pot traslladar exactament a l'àmbit polític. La política té altres codis i és legítim que els partits en vulguin treure rèdits, però la situació és prou seriosa com per buscar una solució pactada. Totes les opcions han de ser escoltades, totes, però s'ha de ponderar quins suports tenen.

I el que impliquen, també.

Exacte, quins costos tenen i com s'hi arriba. Hem parlat de baixar a terra, i crec que és el que toca, no en els plantejaments ni les aspiracions, sinó rebaixar la tensió i potser facilitar entorns de trobada i diàleg. Els últims esdeveniments de la vida política han fet que el tauler de joc canviï. Ens agradaria que el conjunt de la societat escoltés el que tenim a dir des de la universitat, entre ells la classe política.

Els polítics resulten gaire permeables?

No ho sé. Els canvis educatius i culturals són els que costen més, d'un dia per l'altre es pot canviar ben poca cosa. Ha d'anar calant. La feina que fem als debats, per exemple, quedarà per escrit i convidarà a fer que la societat reflexioni i sigui conscient que el diàleg, la formació i el coneixement són els que han d'il·luminar el camí. Conec el cas del Quebec, i allò tampoc va ser fàcil, el primer referèndum es va fer en un context molt complicat, però l'estat canadenc va entendre la situació, es va convèncer que no volia que el Quebec marxés i va actuar en conseqüència, van intentar convèncer els quebequesos que ser canadenc valia la pena. És clar que d'entrada van poder fer un referèndum.

Entenc que des de la universitat hi hagi la necessitat d'obrir un espai entre les dues bandes, no sé si dir-ne *al mig*.

Tampoc hem de confondre l'equidistància amb la neutralitat. Prendre partit és una cosa i fer política de partit n'és una altra. La universitat ha de prendre partit, i és el que estem fent. Volem ser en aquest debat i no farem veure que no passa res al país, és impossible. Els nostres estudiants estan mobilitzats, el nostre professorat també, cadascú des de la seva posició. Sense fer política de partit prenem partit debatent. Com més formats estiguem, com més informació i fonts tingui la ciutadania, millor. Ser una societat formada vol dir això, estar informat a l'hora de prendre decisions. Com bé deies, vivim un moment tan polaritzat que la ciutadania només s'alimenta de les opinions que vol sentir i d'això en surt un diàleg de sords. La universitat ha d'ajudar a trencar aquests mons sords que només llancen eslògans.

Ens falta formació com a societat en aquest aspecte crític, i experiència segurament. Potser no ens havíem trobat en cap situació que requerís aquest grau de ponderació personal.

Sí, però també tinc la sensació que la societat en té ganes, que la busca. Quan llancem una iniciativa com la dels debats omplim l'aula magna. La societat té set, té aquesta ànsia de buscar informació, és molt activa i organitzada. El que va passar l'1-O és impossible de concebre en una societat si no s'autoorganitza. Ens ho demana, es veu. No ens podem quedar el coneixement, hem de sortir del cercle de confort que és a vegades l'aula universitària, obrir-nos i arribar a la ciutadania.

I com es fa? Com pot sortir al carrer aquesta conversa que s'inicia dins de la universitat? Hi ha un pas, un buit en com es lliga l'interès de la gent amb l'oferta d'informació acadèmica. Els mitjans, per exemple, s'apropien de part del discurs i de la informació i la transformen a conveniència.

Potser hauríem de treballar més junts. Moltes vegades se'ns acusa de contribuir a l'espiral del silenci. Si tens coneixement sobre un tema, tens l'obligació de transmetre'l, si un mitjà et convoca, hi has d'anar. El nostre coneixement no ens pertany, és de la societat a qui ens devem. Però clar, com ho canalitzem? Nosaltres no podem fer de govern, però sí que podem convidar a la reflexió sobre les maneres diverses de resoldre un conflicte. Envegem les societats dels països nòrdics perquè són societats on es debat, on es pensa i reflexiona i on, per tant, els espais de no respecte i de violència són inadmissibles. El millor que pot passar és que aquestes persones que han de prendre decisions estiguin altament formades, i que els que hàgim de validar o no votant aquestes decisions també ho estiguem.

Altament formades, però de veritat.

Això ens ha fet tant de mal. És un desprestigi molt gran que no ens hem de poder permetre.

Què han de fer les altres universitats davant dels casos dels màsters de Pablo Casado o de l'exministra Carmen Montón?

Hem de ser molt contundents. Ens hi juguem molt, ens hi juguem el prestigi de la universitat, que al final és el prestigi d'una societat perquè formem el capital humà del demà. S'ha de localitzar el problema, i si cal tancar un centre, es tanca. Si es descobreix un centre on passen casos semblants s'ha d'actuar contundentment per respecte a la feina ben feta i a l'esforç que fan els nostres estudiants, tant intel·lectual com econòmic. S'ha de descobrir qui és el responsable d'això i que ho pagui. No pot ser que un problema que està molt localitzat ho empastifi tot.

L'esforç que suposa desmentir una informació és molt més gran que no pas el de propagar aquesta informació.

Exacte, el mal ja està fet. La reparació hauria d'aparèixer a la mateixa primera plana que la informació falsa, però no passa mai.

A banda de la funció formativa, què més ha de fer la universitat?

Ni la docència ni la recerca tenen sentit si no estan al servei dels reptes que se li plantegen a la humanitat. La tercera pota de la universitat és l'aspecte social, contribuir a fer més sostenible la vida de les persones. Evidentment, parlar de sostenibilitat vol dir ser-ne exemple i tenir en compte les emissions de CO₂, que l'energia que consumim vingui de fonts renovables, com ens desplaçem pel campus i fins al campus, potenciar el transport públic?

Al final la comunitat universitària representa un volum de població important.

No som prou conscients que Barcelona és una ciutat universitària. Quantes ciutats com Barcelona exhibirien això com un gran valor? Tenim universitats tan potents com la UB, la UPC, la UPF. Només de la UB ja estem parlant d'unes 60.000 persones! Tenim el deure de treballar amb les administracions per aconseguir una mobilitat eficient i sostenible, hem de pensar junts sobre transport i habitatge. On viuen els nostres joves? No ens n'hem de preocupar? Només hem de tenir en compte el que vénen a aprendre? Estem començant a pensar junts amb l'ajuntament (que ha creat el Consell Assessor Municipal d'Universitats (https://www.ub.edu/web/ub/ca/menu_eines/noticies/2018/05/043.html)) com ens podem coordinar per atendre les necessitats dels estudiants. A l'hora que ajuntament i Àrea Metropolitana de Barcelona han de decidir sobre la xarxa de transport públic han de tenir en compte que Barcelona és una ciutat universitària.

I això és el que coordina des del seu vicerektorat.

Sí, aquesta tercera pota ja existia en els programes de voluntariat (<http://www.solidaritat.ub.edu/voluntariat/>), la fundació de solidaritat (<http://www.solidaritat.ub.edu/>), la unitat d'igualtat, ja hi havia molta activitat però hi faltava una direcció política, i que aquesta s'incorporés i tingués veu a la direcció de la universitat i que parlés de responsabilitat social, d'igualtat, de sostenibilitat mediambiental i cooperació amb les zones en conflicte que hi ha al món, no ens volem tancar ni mirar cap a una altra banda.

Parla dels programes amb refugiats?

Si, van començar amb l'antic equip, per tant va ser l'antic rector qui va llançar la idea. Tenim a les nostres aules persones que han hagut de fugir dels seus països. Els hem acollit, volen venir a estudiar, i com que estem a la universitat han de tenir uns estudis previs. Quan els rebem aquí, a banda de temes de visats i paperassa, de la seva salut emocional i física, vénen a aprendre. La UB els fa un lloc a les seves aules. Aquest treball amb els refugiats és un dels programes dels que em sento més orgullosa, ara que el conec de prop.

Com és aquest programa?

Hi ha tot un procediment, els rebem amb un curs zero on aprenen la llengua.

Quina?

Bona pregunta. Els nostres serveis lingüístics han fet una prova pilot d'ensenyar català i castellà, les dues llengües alhora. De fet, tot el programa d'acollida de refugiats des de la universitat és un programa pilot.

No n'hi ha de semblants?

Per primera vegada, el govern de la Generalitat ha impulsat un programa d'acollida a través de les universitats públiques, de totes. Fins ara les nostres actuacions havien estat coordinades amb l'Ajuntament de Barcelona. Que la nostra experiència prèvia pugui contribuir al bon funcionament del programa és bo. El sistema universitari s'ha d'ajudar, hem de teixir xarxes entre nosaltres. També tenim altres programes, com el de recuperació de la memòria històrica. Tenim la necessitat que la ciutadania sàpiga el que va passar, no només al nostre país, també a Europa: estem connectats amb els moviments de recuperació del que va passar als camps de concentració, i això fa que també estiguem en contacte amb altres universitats d'àmbit europeu. Una de les satisfaccions que tens quan ets en un vicerectorat com aquest és que quan es demana ajuda, som una comunitat tan gran que la gent s'hi aboca. Tenim un alumnat solidari.

I actiu, mobilitzat.

Pot ser que els nostres joves s'hagin polititzat més a causa del moment històric que vivim a Catalunya, però ja estaven disposats a mullar-se i implicar-se amb oenagés, gent gran? la universitat ha de servir de pont per organitzar aquest exèrcit de voluntaris per casar forces i necessitats. I ja no diguem sobre igualtat de gènere, la universitat ha de ser un motor del canvi. Vivim un moment excepcional després del que va passar l'últim 8M i el moviment *#metoo*. Hem de procurar que no quedi en un no res i començar per nosaltres mateixos, que tenim molta feina per fer a dins mateix de la universitat, si ens fixem en les qüestions de gènere. L'estadística ens ensenya que comencem la formació en paral·lel i acabem que a dalt de tot hi acaba havent sobretot homes. Les dones desapareixem en un moment donat del nostre currículum, si optem per la maternitat. Ens va molt bé pertànyer a la lliga LERU (<https://www.leru.org/>), perquè hi ha universitats nòrdiques que practiquen veritables polítiques de gènere i en podem aprendre molt.

Per exemple?

Quan les dones decidim tenir fills es fa un buit en el nostre currículum: deixem de publicar, o ho fem menys. En algunes universitats aquest temps no es compta, i quan aquesta dona competeix en unes oposicions aquesta falta d'activitat acadèmica temporal no la penalitza. A la UB ha passat una cosa molt positiva, i és que durant les últimes eleccions de claustre hi ha hagut una gran mobilització i la veu de les dones s'hi ha fet present, hi ha posat pressió, pressió positiva per assolir aquest compromís social. Volem que a la nostra comunitat hi hagi igualtat d'oportunitats i no només en qüestions de gènere, és clar, també en situacions de discapacitat física o d'afectacions com l'autisme. M'agradaria que quan finalitzi el meu vicerectorat quedi institucionalitzada la diversitat. La societat és diversa i hem de garantir la igualtat d'oportunitats. Hem d'estudiar els factors que fan que algú no arribi a la universitat, hem de trencar la separació entre el que passa entre l'abans d'arribar-hi i el després. El que passarà a la universitat comença molt abans, hem d'estar en contacte amb els instituts, esbrinar per què hi ha gent que ni es planteja d'arribar a cursar un grau, trencar les barreres socioeconòmiques i culturals.

I afavorir nous models.

Això és triar un tipus d'universitat. És legítim que hi hagi centres que no optin per aquest model d'integració i d'inclusió i que es dediquin a una elit, però el nostre model és el que potencia aquest compromís amb la societat. Per exemple amb la gent gran al programa La Universitat de l'Experiència (<http://www.ub.edu/experiencia/>) on es pot aprofundir en temes com història, filosofia

i belles arts, però també economia i astrofísica. Són un èxit absolut. Ara que he tingut l'oportunitat de conèixer la gent que ve a fer aquests cursos (<http://www.ub.edu/experiencia/programes.php>), m'he adonat que no només els serveix per aprendre sinó per viure: coneixen gent, se senten actius, munten activitats fora de la universitat? Obrir les aules a persones que no havien pogut accedir-hi abans també forma part del model que hem escollit. Oferim coneixement i compartim coneixement amb la intenció de millorar el món. El motor del canvi només pot ser el coneixement, la formació.

Però ja des de ben petits, en l'etapa 0-3.

Tens raó, molts estudis ens diuen que tot allò que passi en aquesta etapa, i també fins als 6 anys, ho determina tot. Una mala inversió en escoles bressol i primària difícilment es podrà reparar quan s'arriba a la universitat.

O el que dèiem abans parlant de les informacions falses, que l'esforç que caldrà per revertir-ho serà molt més gran.

Clar, a la universitat s'hi arriba amb una motxilla plena, uns valors o una experiència i podem ajudar a reforçar-los però el que distingeix unes societats de les altres ve de molt abans. Hem d'estar implicats amb el que passa llavors, cosa que fins ara potser no fèiem prou.

Ara la formació s'entén com a integral i continuada.

Hi ha d'haver més relació entre totes les etapes formatives, entre l'ensenyament que comença a la bressol i que ara ja arriba fins al final de la vida. La societat és canviant i actualment ens diu que la formació es manté al llarg de tota la vida. Des de la universitat hem d'escoltar la societat i atendre aquesta necessitat de canvi. Són canvis lents però ens hi hem de posar i els efectes es veuran al cap del temps. D'aquí a dos anys jo ja no seré vicerectora però quedarà la institució, els seus procediments, les seves maneres, i totes les persones que en formem part hem de contribuir a fer que aquesta estructura institucional porti cap al diàleg i la consciència social. Hem de formar metges, filòlegs, historiadors, però sobretot hem de formar persones.